

MEDIJI O ZDRAVSTVU

petak, 27. septembar 2019.godine

POLITIKA- Matične ćelije - lažna obećanja o većinom zdravlju

RTS- Kolektivni imunitet – brana za širenje malih boginja

N1- Srpsko lekarsko društvo traži uvođenje institucije porodičnog lekara

B92- Od bolesti srca godišnje umre više od 50.000 Srba

RTV- Internacionalni simpozijum povodom Svetskog dana srca

RTV- U Somboru počeo sa radom Centar za kontrolu dijabetesa

DNEVNIK- KONGRES OFTALMOLOGA SRBIJE Vid je uslov kvalitetnog života

DNEVNIK- Apotekari savetuju hronične bolesnike

ПОЛИТИКА

The screenshot shows a web browser window displaying the website 'ПОЛИТИКА'. The page features a navigation bar with categories like 'Svet', 'Politika', 'Društvo', 'Pogledi', 'Hronika', 'Ekonomija', 'Kultura', 'Beograd', 'Sport', 'Region', 'Mozaik', and 'Sve'. The main article is titled 'Matične ćelije - lažna obećanja o većitom zdravlju' and includes a sub-headline 'Iako mogu biti delotvorne u lečenju više oboljenja, njihova primena mnogo je ograničenija u odnosu na ono kako ih reklamiraju privatne banke'. The author is listed as 'Višnja Arandelović' and the date is 'četvrtak, 26.09.2019. u 22:13'. There is a photo of a woman in a lab coat and a sidebar with a 'КРИМИНАЛНА ХРОНИКА' section.

Matične ćelije - lažna obećanja o većitom zdravlju

Iako mogu biti delotvorne u lečenju više oboljenja, njihova primena mnogo je ograničenija u odnosu na ono kako ih reklamiraju privatne banke

„Matične ćelije nisu svemoguće, jer tako nešto u medicini ne postoji”, kaže za „Politiku” naš najpoznatiji genetičar Miodrag Stojković povodom slučaja „Krio sejv”. Ali činjenica da neki tipovi matičnih ćelija mogu da daju, takozvanim diferenciranjem, sve ćelije ljudskog organizma, motivisalo je farmaceutske kompanije da od toga naprave unosan biznis. Tako je potencijal matičnih ćelija vrlo često zloupotrebljavan lažnim obećanjima o „većitom zdravlju” i skupo prodavan roditeljima.

– One koje su najpoznatije, matične ćelije iz pupčanika, imaju jako ograničenu sposobnost diferencijacije i kao krvotvorne koriste se kod nekih oblika leukemija, urođenih anemija, urođenih i stečenih slabosti kostne srži, urođene slabosti imunog sistema, raka limfnih žlezda... Lista obuhvata osamdesetak bolesti i to su uglavnom krvne ili bolesti metabolizma. Ali kao krvotvorne te ćelije sigurno ne leče šećernu bolest, slabost srčanog mišića, paralize, demencije... Zato istraživanja, predklinička i klinička, idu u pravcu da se potencijal matičnih ćelija iskoristi dobijanjem specifičnih ćelija: beta ćelije pankreasa, ćelije srčanog mišićnog tkiva, oligodendrociti i motorni neuroni, kako bi se njima nadomestile ćelije koje ne obavljaju svoju funkciju ili su odumrle. Neodgovorno je obećati da se nervno tkivo može nadomestiti matičnim ćelijama koje su krvotvorne ili onim ćelijama koje daju vezivno tkivo – objašnjava Stojković, koji trenutno na Harvardu izučava matične ćelije.

Upravo odlazak ovog naučnika u Boston podigao je veliku medijsku prašinu, a kao razlog napuštanja Srbije naveo je odugovlačenje sa izgradnjom Centra za matične ćelije u Kragujevcu. Na naše pitanje da li bi se otvaranjem ovog centra suzio prostor za upliv raznih privatnih kompanija i tako izbegao scenario po kojem klijenti ne znaju gde su ni da li su njihove matične ćelije sačuvane, kaže da stiče utisak da oni koji odlučuju nikada nisu pročitali o čemu taj projekat govori.

– Svrha banke je da obezbedi uslove koji omogućavaju da se matične ćelije prikupljaju, čuvaju i po potrebi koriste po propisima i standardima. I u tom projektu jasno piše da pored krvotvornih ćelija treba čuvati i ostale vidove matičnih ćelija jer se upravo one sve više koriste u regenerativnoj medicini. I da nije bilo kraha „Krio sejva” Srbiji treba banka matičnih ćelija. Naučnicima i lekarima su uslovi da se bave regenerativnom medicinom neophodni a zbog ispunjenja standarda obavezni. Ne kasnimo za drugima, ali zašto da plaćamo skupe usluge za nešto što sami možemo da uradimo – kaže za „Politiku” naš naučnik svetskog glasa.

Stojković napominje važnost činjenice da je banka u okviru univerziteta – na taj način biće obezbeđena obuka mladih ljudi, a pacijenti i svi zainteresovani najzad će moći da se obrate instituciji koja će biti tu zbog njih i davati im verodostojne odgovore.

Nedostatak informacija o tome šta sve matične ćelije mogu i zasipanje potencijalnih klijenata obećanjima o „večitom zdravlju” od budućih roditelja stvorili su lake mete. Dok su strana udruženja lekara reagovala još pre deset godina upozoravajući na agresivnu kampanju u kojoj se preteruje sa obećanjima, kod nas su sistem i struka ćutali. Iako predsednik Lekarske komore Srbije Milan Dinić priznaje da se oni, bar za njegovog mandata, nisu oglašavali i tvrdi da to i nije delokrug njihovog rada. Udruženje pedijatarata Srbije je bilo vrlo agresivno kada je reč o MMR vakcinama, ali se nismo oglašavali u slučaju matičnih ćelija, objašnjava predsednik ovog udruženja Georgios Konstantinidis.

– Pre svega, reč je o veoma specifičnoj temi o kojoj mogu da pričaju isključivo oni kojima je to specijalnost, a ne udruženja. Takođe, taj teren nije još uvek dovoljno ispitan i ne želimo da nosimo teret da smo nekome uskratili lečenje ako za koju godinu ispitivanja pokažu da je to ipak moguće – kaže Konstantinidis.

Kolektivni imunitet – brana za širenje malih boginja

U Srbiji trenutno nema obolelih od morbila. Od početka godine, ukupno 15 osoba je imalo male boginje, od kojih je četvoro bilo zaraženo van zemlje. Visok stepen kolektivnog imuniteta sprečio je dalju zarazu. Poslednji slučaj registrovan je u junu ove godine, u Boru.

Doktorica Darija Kisić Tepavčević iz Instituta za javno zdravlje Srbije navodi da neće doći do neke veće epidemije.

"Ono što je izvesno da se epidemija nekih većih razmera ne može pojaviti zato što je takav stepen kolektivnog imuniteta koji će izvesno da nas štiti u narednom periodu. Manje epidemije, širenje bolesti u manjim kolektivima teoretski je moguće", objašnjava Kisić Tepavčevićeva.

Zaštita je vakcinacija. Jedna doza nakon prve godine, i druga pre polaska u školu, obezbediće dugotrajan, pa i doživotni imunitet. Od nevakcinisanih, najugroženiji su mlađi od pet, i stariji od 20 godina, a postoje i deca koja zbog nekih oboljenja ne mogu da prime vakcinu.

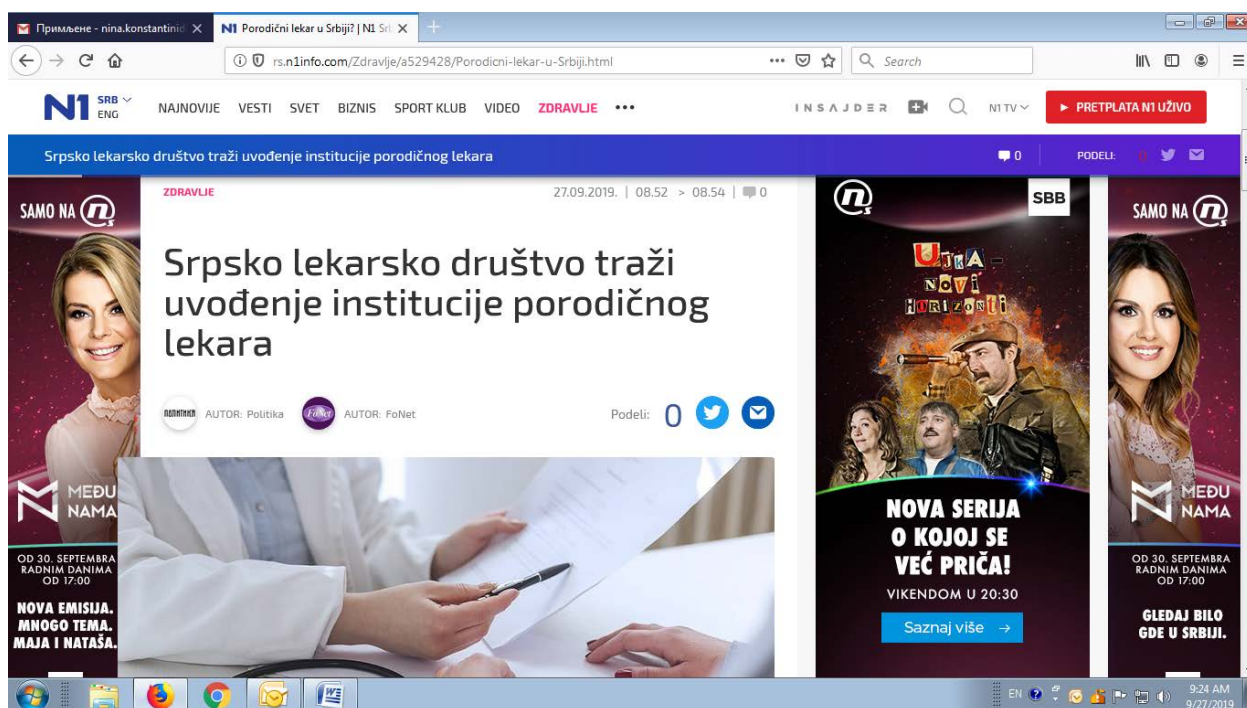
"Jedini način da zaštitimo decu koja ne mogu da prime vakcinu da mi vakcinišemo nas koji možemo da primimo, koji nemamo nikakve kontraindikacije, da ojačamo kolektivni imunitet i predstavimo barijeru da se bolest proširi na one najugroženije", objašnjava Kisić Tepavčevićeva.

Doktorica Ivana Begović Lazarević iz Gradskog zavoda za javno zdravlje "Beograd" navodi da je mali broj vakcionisane dece.

"Umesto nekih 50 odsto vakcinisanih u drugoj godini života, za teritoriju grada Beograda to je 36 odsto. Vrlo se brzo zaboravi sve ono što se dešavalo vezano za epidemiju", ističe Begović Lazarevićeva.

Virus malih boginja je jedan od najzaraznijih. Prvi simptomi – temperatura, curenje nosa i crvenilo očiju, osim što mogu da budu običan nazeb, potencijalno ukazuju i na male boginje. Potrebno je da kolektivni imunitet bude 95 odsto da bismo sprečili epidemijsko širenje bolesti.

Tek u avgustu ove godine okončana je epidemija malih boginja koja je počela u oktobru 2017. godine. Do kraja epidemije obolelo je više od 5.800 ljudi, a 15 osoba je preminulo. Trenutni obuhvat imunizacijom je 93,4 odsto.

Srpsko lekarsko društvo traži uvođenje institucije porodičnog lekara

Sekcija opšte medicine Srpskog lekarskog društva uputiće zahtev Minisarstvu zdravlja da se uvede institucija porodičnog lekara, objavila je Politika.

Lekari smatraju da bi to doprinelo boljem zdravlju stanovnika, jer bi porodični lekar imao sliku zdravstvenog stanja čitave porodice.

U tekstu se navodi da bi porodični lekar trebalo da ima veću platu od lekara opšte medicine.

The screenshot shows a web browser window displaying the B92 website. The article title is "Od bolesti srca godišnje umre više od 50.000 Srba". The text below the title reads: "Ove godine pod sloganom 'Budi heroj svog srca' 29. septembra obeležava se Svetski dan srca, sa ciljem da se ukaže na značaj kardiovaskularnih bolesti i sprečavanje njihovog nastanka promenom načina života, navedeno je u saopštenju Instituta za javno zdravlje Batut." The source is cited as "IZVOR: B92, TANJUG | ČETVRTAK, 26.09.2019. | 13:49". There are social media sharing buttons for Facebook, Telegram, and Print. A video player is partially visible below the text. On the right side, there is a list of "NAJVIŠE KOMENTARA" (Most Commented) with titles like "Šokantan poraz Zvezde u Zagrebu!" and "Skandal u FIFA - Mesi nepravедно izglasan za najboljeg?". The browser's taskbar at the bottom shows various application icons and the system clock indicating 9:31 AM on 9/27/2019.

Od bolesti srca godišnje umre više od 50.000 Srba

Ove godine pod sloganom "Budi heroj svog srca" 29. septembra obeležava se Svetski dan srca, sa ciljem da se ukaže na značaj kardiovaskularnih bolesti i sprečavanje njihovog nastanka promenom načina života, navedeno je u saopštenju Instituta za javno zdravlje Batut.

Svetska federacija za srce poziva ljude da utiču na članove svojih porodica da uoče i promene loše životne navike (upotreba duvana, fizička neaktivnost i nepravilna ishrana). Glavni cilj ovogodišnje kampanje je promocija svih oblika fizičke aktivnosti, jer je fizička neaktivnost četvrti vodeći uzrok umiranja u svetu. Prema istraživanjima, 44 odsto odraslog stanovništva Srbije je fizički neaktivno.

Smatra se da je osoba nedovoljno fizički aktivna kada manje od pet puta nedeljno primenjuje tridesetominutnu fizičku aktivnost umerenog intenziteta. Kardiovaskularne bolesti su vodeći javnozdravstveni problem. Godišnje u svetu od KVB umre 18 miliona ljudi. Procenjuje se da će broj umrlih od ove grupe bolesti do 2030. godine dostići 23 miliona i postati najveći uzrok smrtnosti širom planete.

Svakog dana u svetu od posledica neke od bolesti srca i krvnih sudova umre prosečno 49.000 osoba, a svaki 10. umrli je uzrasta od 30 do 70 godina. Više od 75 odsto svih smrtnih ishoda potiče iz nisko i srednje razvijenih zemalja, a 80 odsto svih smrti od KVB je posledica infarkta i šloga. Prema podacima

Instituta za javno zdravlje Srbije "Dr Milan Jovanović Batut", u Srbiji su 2018. godine od KVB umrle 52.663 osobe.

Skoro svaki peti umrli od KVB kod nas je starosti između 30 do 70 godina. Da bi se na vreme otkrile kardiovaskularne bolesti radi se skrining kardiovaskularnog rizika jednom u pet godina: za muškarce od navršениh 35, a za žene od navršениh 45 godina (ako je žena ušla u menopauzu pre 45. godine, skrining se radi ranije). Prema podacima Registra za akutni koronarni sindrom (AKS), u 2018. godini u Srbiji se u proseku dnevno registruje 61 slučaj obolelih od AKS.

Od ovog sindroma dnevno je prosečno umrlo 13 osoba. Najniže stope obolevanja i umiranja registrovane su u regionu Vojvodine, a najviše stope u regionu Južne i Istočne Srbije. Akutni koronarni sindrom čine sledeća stanja: akutni infarkt miokarda, nestabilna angina pektoris i iznenadna srčana smrt. Gotovo 85 odsto prevremene smrtnosti i više od 50 odsto obolevanja od infarkta srca i moždanog udara može da se spreči merama primarne prevencije.

Male promene u životnom stilu, koje se odnose na prestanak pušenja, redovnu fizičku aktivnost i pravilnu ishranu, mogu da pomognu u prevenciji KVB. S druge strane, starije osobe, osobe muškog pola i osobe sa pozitivnom porodičnom istorijom trebalo bi da dodatno vode računa o svom kardiovaskularnom zdravlju.

Udruženje kardiologa Srbije, uz podršku Instituta za Batut u nedelju 29. septembra, od 11 do 14 časova, u Tašmajdanskom parku, organizuje manifestaciju "Moje srce - tvoje srce", kada će lekari različitih specijalnosti građanima pružiti informacije kako da spreče nastanak bolesti, prepoznaju kardiovaskularni rizik i simptome srčanog i moždanog udara.

Građani će moći da izmere vrednosti krvnog pritiska i nivo šećera u krvi. Svoj doprinos daće i Ćigong savez Srbije i male atletičarke koje će promovisati zdrave navike u najranijem detinjstvu. Imaće priliku takođe da vežbaju Ćigong i jogu na otvorenom. Slične manifestacije će i ove godine biti organizovane širom Srbije.

Internacionalni simpozijum povodom Svetskog dana srca

NOVI SAD - Institut za kardiovaskularne bolesti Vojvodine i ove godine planira da radno i svečano obeleži 29. septembar, Svetski dan srca, koji je ustanovljen 2000. godine sa ciljem da informiše ljude širom sveta da su bolesti srca i krvnih sudova vodeći uzrok smrtnosti u svetu.

Centralna svečanost biće Internacionalni simpozijum pod nazivom "Panadriatik", a koji će biti održan u sali Rektorata Univerziteta u Novom Sadu od 27. i do 29. septembra.

Reč je o skupu eminentnih kardiologa kao i kardiohirurga i drugih internističkih grana koji će kroz dvodnevni naučni i praktični prilaz kardiovaskularnoj problematici prikazati savremene koncepte dijagnostike i lečenja širokog spektra kardiovaskularnih bolesti.

Simpozijum organizuju Institut za kardiovaskularne bolesti Vojvodine i Univerziteta "Tor Vergata" iz Rima (Italija) uz pomoć italijanskog udruženja "SISMED".

Svečano otvaranje Kongresa je 27. septembra u zgradi Rektorata, a tog dana mladi lekari IKVBV obavljaju preventivne preglede u prostorijama Poliklinike Instituta u kamenici od 10 do 13 časova.

U Somboru počeo sa radom Centar za kontrolu dijabetesa

SOMBOR - Dom zdravlja "dr Đorđe Lazić" u Somboru je među prvima u Srbiji koji je u saradnji sa Svetskom zdravstvenom organizacijom pokrenuo proces uvođenja nove usluge u prevenciji i lečenju dijabetičara. Ističu da sve više ljudi boluje od ove bolesti, te da je važno ne samo na vreme otkriti, već za one koji je imaju staviti pod kontrolu.

Nosilac projekta je somborski Dom zdravlja, a realizuje se uz saradnju sa lokalnom samoupravom, Savetom za zdravlje, Opštom bolnicom "Dr Radivoj Simonović", Zavodom za javno zdravlje i Centrom za socijalni rad.

U somborskom Domu zdravlja počeo je sa radom Centar za kontrolu dijabetesa, u kojem će pacijenti obavljati detaljne kontrolne preglede i laboratorijske nalaze. Cilj je da se na upućenim pacijentima otkrije u kojem stadijumu je bolest i kako je uznapredovala, te da se spreči amputacija ekstremiteta, gubitak vida i druge posledice.

Senadi Kanurić je dijabetes otkriven pre dve godine, ističe da redovno obavlja preglede, kako bi šećer stavila pod kontrolu.

"Radeći redovne kontrole krvi, pošto sam srčani bolesnik, otkrivena mi je šećerna bolest. Ja sam sada srećna zato što mogu bez čekanja doći ovde i ne moram da čekam na preglede sruge", kaže ona.

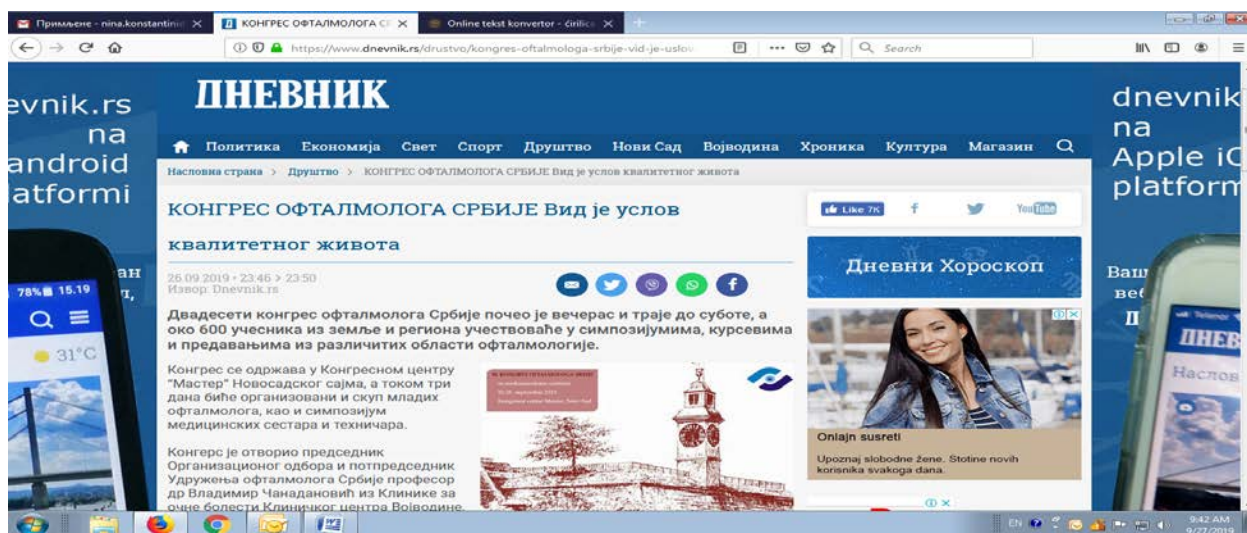
U Domu zdravlja ističu da ima oko pet procenata stanovništva obolelih od dijabetesa, a sumnja se da je mnogo više onih kod kojih ova bolest još nije otkrivena.

"Ono što je novina sa Centrom za prevenciju dijabetesa je da rasterećujemo lekare koji su inače vrlo zauzeti administracijom i velikim brojem pacijenata, pa na žalost to zna ići na uštrb kvaliteta pruženih usluga naročito u nekim prevencijama, gde možemo sa dobrom obradom pacijenta i edukacijom jako puno da pomognemo da ne dođe do težih komplikacija", napominje dr Emeše Uri, direktorka Doma zdravlja "dr Đorđe Lazić" Sombor.

"Tu smo da sprečimo komplikacije koje može da dovede šećerna bolest. Promenom načina života može se doživeti stota. Dijabetes treba staviti pod kontrolu, oni koji imaju dijabetes treba da se potruže da dijabetes nema njih", dodaje Vesna Mihaljčić, viša medicinska sestra Doma zdravlja "dr Đorđe Lazić" Sombor.

Dijabetes zovu "tihim ubicom", jer se otkriva tek kada nastanu komplikacije. Osim kontrole pacijenata, Centar sa ordinacijom u somborskom Domu zdravlja je pokrenut da bi se u jedinstveni informacioni registar evidentirali svi pacijenti sa kartonom praćenja razvitka ove bolesti do stavljanja pod kontrolu.

ДНЕВНИК

KONGRES OFTALMOLOGA SRBIJE Vid je uslov kvalitetnog života

Dvadeseti kongres oftalmologa Srbije počeo je večeras i traje do subote, a oko 600 učesnika iz zemlje i regiona učestvovali će u simpozijumima, kursovima i predavanjima iz različitih oblasti oftalmologije.

Kongres se održava u Kongresnom centru "Master" Novosadskog sajma, a tokom tri dana biće organizovani i skup mladih oftalmologa, kao i simpozijum medicinskih sestara i tehničara.

Kongres je otvorio predsednik Organizacionog odbora i potpredsednik Udruženja oftalmologa Srbije profesor dr Vladimir Čanadanović iz Klinike za očne bolesti Kliničkog centra Vojvodine, koji je istakao da je vid suštinski važan deo i uslov kvaliteta života.

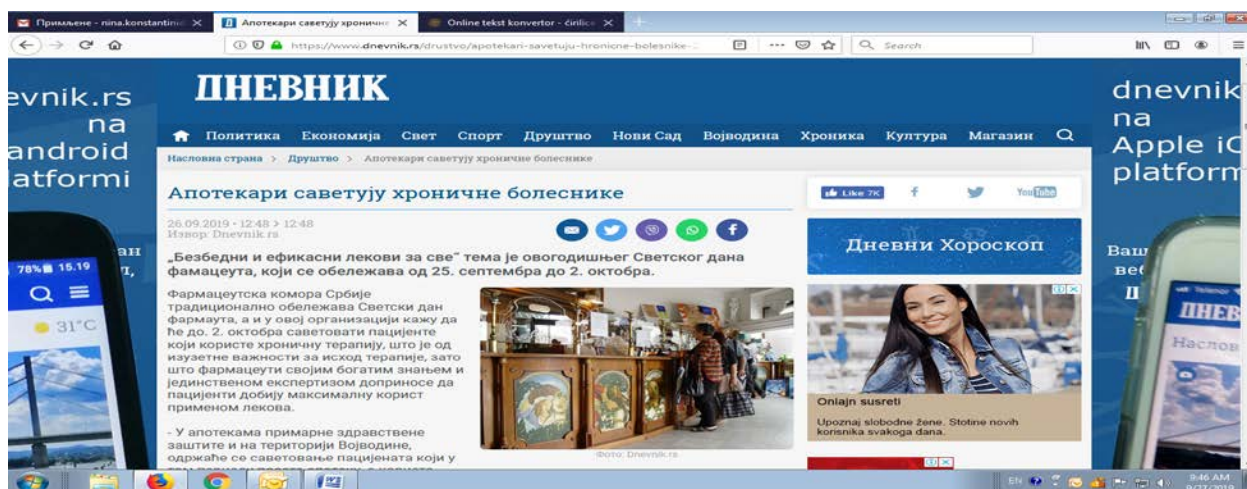
- Razvojem ljudskog društva u novim civilizacijskim tokovima, ovaj značaj vida stalno raste, povećava se broj ljudskih aktivnosti i sve su raznovrsniji oblici profesionalnog i društvenog života, pa je utoliko i važnost vida sve veća. Ove činjenice nalažu da se u savremenoj oftalmologiji stalno traže načini za unapređenje metoda lečenja. Zato smo se ponovo okupili, da razmenimo znanje i iskustva - kazao je dr Čanadanović i dodao kako je uveren da su za dalji razvoj oftalmologije ključni kontinuirano učenje i razmena stečenih znanja.

Predsednik Udruženja oftalmologa Srbije profesor dr Dragan Veselinović izrazio je zadovoljstvo zbog velikog broja učesnika i zahvalio se pozivnim predavačima iz zemlje i regiona što su se odazvali pozivu i našli vremena da sa našim stručnacima razmene iskustva, u cilju što boljeg lečenja oftalmoloških pacijenata.

- I ove godine Oftalmološka sekcija Srpskog lekarskog društva dodeljuju nagradu za najbolji originalni naučni rad mladih oftalmologa ili specijalizanata oftalmologije, koji će biti izlagan tokom kongresa - kazao je dr Čanadanović.

Na kongresu će danas između ostalog biti reči i o katarakti, sistemskim bolestima oka, rožnjači i primeni novih tehnologija u oftalmologiji, a sutra će se govoriti dečjoj oftalmologiji i o glakomu.

ДНЕВНИК

Апотекари саветују хроничне болеснике

„Bezbedni i efikasni lekovi za sve“ tema je ovogodišnjeg Svetskog dana farmaceuta, koji se obeležava od 25. septembra do 2. oktobra.

Farmaceutska komora Srbije tradicionalno obeležava Svetski dan farmauta, a i u ovoj organizaciji kažu da će do 2. oktobra savetovati pacijente koji koriste hroničnu terapiju, što je od izuzetne važnosti za ishod terapije, zato što farmaceuti svojim bogatim znanjem i jedinstvenom ekspertizom doprinose da pacijenti dobiju maksimalnu korist primenom lekova.

- U apotekama primarne zdravstvene zaštite i na teritoriji Vojvodine, održaće se savetovanje pacijenata koji u tom periodu posete apoteku, a koriste hroničnu terapiju. Tu se ubrajaju svi pacijenti koji u hroničnoj terapiji koriste lekove sa sistemskim ili lokalnim dejstvom, bez obzira na put primene. Savetovanje treba da obuhvati pregled kompletne terapije i način upotrebe lekova. Neophodno je da se utvrdi šta pacijent koristi od lekova i dijetetskih suplemenata. Važno je i da se ustanovi da li pacijent poznaje i poštuje pravilnu primenu lekova, te da li propisanu terapiju koristi prema režimu doziranja koji je odredio lekar. U slučaju klinički značajnih interakcija neophodno je da se interveniše, kao i u slučaju sumnje na neželjenu reakciju na lek - kaže predsednica ogranka Vojvodina Farmaceutske komore Srbije diplomirani farmaceut Dara Vidaković.

O uočenim problemima u terapiji informiše se i pacijent i lekar koji dobija pisanu informaciju – perceptum, uz predlog za korekciju - monitoring pacijenta.

U sklopu savetovanja pacijenti će dobiti i sve potrebne informacije o pravilnom čuvanju lekova, kao i o njihovom roku upotrebe. Veoma su važne informacije o potencijalnim neželjenim reakcijama kod odabranih grupa lekova, koje mogu da budu opasne ili bezopasne, ali mogu da budu i razlog odustajanja od terapije, ako ih pacijent ne poznaje.

- Ovom prilikom sprovedeće se savetovanje i o nefarmakološkim merama, u slučajevima gde je to primenjivo, s obzirom da one imaju veliki značaj i korist za samog pacijenta. Sa velikim zadovoljstvom pozivamo sve naše pacijente da se u što većem broju odazovu ovoj akciji kako bismo zajedno rešili sve nedoumice i probleme vezane za njihovu terapiju - poručila je Vidaković.